

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

A.E.A. Broekhuizen (VVD), L. Klappe (GroenLinks-PvdA), T. van Vugt (JA21), B. van der Graaf (PVV), T.C. Both-Verhoeven (CDA)
(d.d. 5 december 2024)

Nummer
4159

Onderwerp
Ramvol stroomnet in Zuid-Holland. Pak de regie!

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Het artikel in het Algemeen Dagblad van 5 december 2024 ¹ en de aankondiging van TenneT ² schetsen een zorgwekkend beeld: het stroomnetwerk in Zuid-Holland zit aan zijn limiet. Bedrijven kunnen niet worden aangesloten, economische activiteiten worden belemmerd, en gezinnen worden geconfronteerd met onzekerheid over hun basisvoorzieningen. Zuid-Holland, als economische motor van Nederland, kan zich dit niet veroorloven. Ondernemers en gezinnen rekenen op een betrouwbaar elektriciteitsnet.

Indieners vinden dat het college zijn verantwoordelijkheid moet nemen. Het probleem is niet nieuw, maar de gevolgen worden steeds zichtbaarder. Hoe heeft dit kunnen gebeuren, en belangrijker: wat gaat het college doen om deze impasse te doorbreken?

Vragen

Ondergetekende stelt aan het college van Gedeputeerde Staten de volgende vragen:

1. Hoe heeft dit kunnen gebeuren

- a. Wat is het volgens het college de belangrijkste oorzaak van het tekort aan transportcapaciteit in Zuid-Holland?*
- b. Sinds wanneer is het college op de hoogte van de dreigende capaciteitsproblemen?*
- c. Welke maatregelen zijn er sinds die tijd genomen en waarom hebben die niet voorkomen dat het net nu vol zit?*
- d. Waarom heeft het college niet eerder ingezet op het voorkomen van deze congestie, bijvoorbeeld via versnelde vergunningverlening en het samen met het Rijk proactief aanwijzen van grond voor uitbreidingen?*

Antwoord:

1a. Het elektriciteitsnet in Nederland staat onder druk. De grote en snel toenemende vraag van consumenten en ondernemers naar elektriciteit overstijgt de snelheid waarmee netbeheerders het

¹ <https://www.ad.nl/dordrecht/netbeheerders-luiden-noodklok-over-ramvol-elektriciteitsnet-zeer-onwenselijke-situatie~a4711dfd/>

² <https://tennet-drupal.s3.eu-central-1.amazonaws.com/default/2024-12/Vooraankondiging%20afname%20congestie%20ZH-1.pdf>

elektriciteitsnet kunnen uitbreiden. Netbeheerders doen recordinvesteringen in de elektriciteitsnetten. Er is echter sprake van schaarste in materieel, arbeid en ruimte. Door nieuwe knelpunten op het netwerk van TenneT en van Stedin is in Zuid-Holland, als laatste provincie, nu ook vrijwel overal de grens bereikt voor de vraag naar elektriciteit voor grootverbruikers. Netbeheerders hebben hiervoor gewaarschuwd dat het een kwestie van tijd zou zijn wanneer ook in Zuid-Holland netcongestie afgekondigd zou worden. In Zuid-Holland betreft het zg. congestie op vraag en niet op aanbod. Teruglevering van duurzame elektriciteitsopwekking is op de meeste plaatsen gewoon mogelijk.

1b. De eerste aankondigingen van netcongestie door TenneT in Zuid-Holland dateren van eind 2022 voor Voorne Putten en het haven industrieel complex (HIC). Daarna zijn er diverse aankondigingen geweest vanuit Stedin en Liander en onlangs deze aankondiging. GS worden meestal enkele dagen vooraf informeel en onder embargo door de netbeheerders gewaarschuwd over een aanstaande melding. GS informeren vervolgens PS over de formele meldingen.

1c. Zoals in de brief (kenmerk: PZH-2024-865212945) aangegeven werken wij op verschillende wijze aan het voorkomen en beperken van de netcongestie. Zuid-Holland kampt met vraagcongestie, dus is naast het realiseren van voldoende transportcapaciteit vooral van belang te werken aan lokaal duurzame elektriciteitsaanbod gekoppeld aan lokale elektriciteitsvraag, het beperken van de elektriciteitsvraag en het beperken van de transportvraag.

- Lokale opwek. Met de energieregio's (RESsen) werken wij aan het vergroten van het lokale energie-aanbod.
- Beperken elektriciteitsvraag. Dit betreft enerzijds inzet op energiebesparing in het algemeen (bij bedrijven, woningen en nieuwe ontwikkelingen) en anderzijds het benutten van andere energiedragers, met name warmte(netten) en waterstof.
- Beperken transportvraag. Dit betreft het beperken van aanbodpieken door een goede mix van het aanbod (zon, wind, opslag), beperken van vraagpieken en het beperken van transportafstanden door lokale opwek dicht bij de vraag en slimme combinaties (energyhubs).
- Vergroten van de transportcapaciteit. Dit betreft het aanleggen van nieuwe kabels en realiseren van transformatorstations (hoog-, midden- en laagspanning).

Met de beschikbare ruimte, middelen, mensen en binnen de regelgeving hebben wij met zijn allen Zuid-Holland relatief lang uit de netcongestie weten te houden en werken wij er hard aan om de netcongestie ook zo veel mogelijk te beperken.

In de Energieraad Zuid-Holland overleggen wij met de netbeheerders en RES regio's om de maand over de aanpak, de voortgang, knelpunten en oplossingsrichtingen voor pMIEK en samen met deze partners lobbyen wij ook bij het rijk om belemmerende regelgeving aan te passen.

We werken aan het versnellen van de realisatie van energie-infrastructuur in Zuid-Holland. Het realiseren van energie-infrastructuur, zoals de 150 en 380 kV elektriciteitsstations, kent een aanzienlijke doorlooptijd, voor zowel technisch ontwerp en parallel het vinden van een geschikte locatie en de bijbehorende (ruimtelijk ordenings)procedures. Projecten hebben doorgaans een doorlooptijd van circa 6-10 jaar, waarvan tweederde in de voorbereiding zit.

In de Energieraad wordt tweemaandelijks de pMIEK-projecten gemonitord. Belangrijk onderdeel is het zorgdragen dat het vinden van locaties en vergunningverlening niet vertraagt. Door de doorlooptijd van projecten is het niet mogelijk netcongestie, net als in de rest van Nederland, voor te blijven.

Daarnaast zetten we als provincie ook in om het elektriciteitsnet (nog) slimmer te (laten) gebruiken en het elektriciteitsgebruik te verminderen. Dat doen we onder andere door:

- inzet op energiebesparing (vraagvermindering);
- lokaal duurzame opwek en vraag op elkaar afstemmen en opslaan zodat pieken vermeden worden (zg. energiehubs);
- slimme vraagsturing (grote elektriciteitsvragers aanzetten als er lokaal veel aanbod is aan zon- en windenergie);
- benutten van andere energiedragers, zoals een lokaal warmtenet.

1d. Provincie Zuid-Holland is een van de laatste gebieden die in netcongestie gaat; inmiddels zijn er al veel processen in gang gezet waar we op aansluiten. Belangrijk hierin is het landelijk actieprogramma netcongestie ([Landelijk Actieprogramma Netcongestie - actieprogrammanetcongestie.nl](https://www.landelijkactieprogramma.netcongestie.nl)) waarin veel maatregelen uitgewerkt worden, zoals een AMvB voor een snellere beroepsprocedure voor besluiten voor elektriciteitsprojecten vanaf 25kV.

Daarnaast wordt met de netbeheerders gewerkt aan het vinden van locaties voor toekomstige elektriciteitsstations en dit zal opgenomen worden in de herziening omgevingsbeleid 2025. Voor locaties voor de uitbreidingen tot 2030 zijn locatie-onderzoeken vergoed en heeft een aanwijspprocedure geen aanvullende waarde.

2. Gevolgen voor gezinnen en bedrijven

a. Hoe zorgt het college ervoor dat huishoudens toegang blijven houden tot energie voor hun dagelijkse behoeften?

b. Wat wordt gedaan om te voorkomen dat bedrijven moeten wachten op een aansluiting en hun investeringen in gevaar komen?

c. Hoe zorgt het college dat ziekenhuizen en scholen, als essentiële voorzieningen voor onze inwoners, toegang houden tot voldoende en betrouwbare energie?

Antwoord:

2a. Het is de wettelijke taak van de netbeheerders om huishoudens (kleinverbruikers) aan te sluiten. De congestiemelding gaat alleen over grootverbruikers, waarbij rekening is gehouden met de ontwikkeling van het aantal kleinverbruikers (huishoudens). De congestiemelding is er juist ook op gericht om kleingebruikers te kunnen blijven aansluiten.

2b. Voor een groot deel van Zuid-Holland geldt netcongestie voor grootverbruik aansluitingen, waardoor netbeheerders transportvermogen niet direct kunnen toekennen en komen nieuwe aanvragen op een wachtlijst. De netbeheerders gaan in het aangekondigde congestiemanagementonderzoek na of bedrijven in dit gebied flexibel kunnen omgaan met hun energieverbruik. Door dit soort afspraken te maken, ontstaat er mogelijk nieuwe ruimte op het net waardoor nieuwe grootverbruikers aangesloten kunnen worden rekening houdende met het prioriteringskader (zie [ACM prioriteringskader](#)).

Als voorbeeld werkt provincie in de samenwerking Energierijk Den Haag aan gezamenlijke inzet van flexibel vermogen. Daarnaast bieden energiehub mogelijkheden, zie ook de onlangs gestuurde brief (kenmerk: PZH-2024-865212945).

Daarnaast loopt Zuid-Holland voorop met het bundelen van energievraag- en aanbod in de Rotterdamse haven met een soort mega-energiehub met het Starling project. De eerste resultaten van de pilot worden medio 2025 verwacht. Indien deze voldoende positief zijn en leiden tot de beoogde weerbaarheid van het HIC, energie-, CO₂- en kostenbesparingen, zal samen met de markt worden bepaald hoe aan een vervolg vorm kan worden gegeven.

2c Aanvragen voor deze voorzieningen krijgen vanuit de netbeheerders middels het prioriteringskader prioriteit in congestiegebieden als ruimte beschikbaar komt.

3. Wat betekent dit voor de woningbouw

a. Hoe voorkomt het college dat nieuwbouwwijken zonder stroom komen te zitten en daardoor vertraging oplopen, zeker wanneer hier ook grootverbruik aansluitingen bij zitten zoals gebouwen met liften.

b. Zijn er alternatieve energievoorzieningen denkbaar om nieuwe bouwprojecten toch door te laten gaan? Bijvoorbeeld het tijdelijk inzetten van stroomgeneratoren.³

³ <https://www.stedin.net/over-stedin/pers-en-media/persberichten/volgende-stap-gezet-in-maatregel-om-stroomnet-toegankelijk-te-houden-in-provincie-utrecht>

Antwoord:

3a. Dit kan niet voorkomen worden. Voor bouwaansluitingen en grootverbruik aansluitingen voor centrale voorzieningen in woningbouw, zoals liftvoorzieningen (>3x80A), geldt dat deze op de wachtlijst komen en niet aangesloten kunnen worden. Nieuwbouwwoningen zonder lift e.d. zijn kleinverbruik aansluitingen en kunnen aangesloten worden (zie antwoord op vraag 2a).

De netbeheerder en betrokken partijen onderzoeken of en hoe aanvragen voor centrale voorzieningen van nieuwbouw, die een noodzakelijke functie hebben voor een veilige woonomgeving, aangesloten kunnen worden.

3b. Dit is zeker denkbaar en is een oplossing om vertraging te voorkomen. Dit wordt onder andere in de provincie Utrecht reeds ingezet. Momenteel wordt gewerkt aan een impactanalyse op verwachte ontwikkelingen. Op basis van de uitkomst zal bepaald worden of dergelijke maatregelen ingezet worden. Daarnaast worden mogelijkheden voor decentrale duurzame elektriciteitsopwek, opslag en verbruik onderzocht. In samenwerking met Toekomst Bestendig Bouwen, Wonen, Energie en Circulair wordt gewerkt aan een mogelijke pilot voor energieleverende woningen.

4. Hoe houdt het college de leiding

a. Welke stappen zet het college om ervoor te zorgen dat Zuid-Holland niet opnieuw wordt overvallen door dergelijke problemen?

b. Hoe verklaart het college dat de voortgang van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) niet voldoende is om netcongestie te voorkomen?

c. Is het college bereid een crisisaanpak te hanteren om bureaucratie en vertraging te omzeilen?

Antwoord

4a. Nagenoeg voor heel Zuid-Holland geldt nu netcongestie en zijn nieuwe aanmeldingen beperkt mogelijk. Het is aan de netbeheerders, als eigenaar van het elektriciteitsnet, om tijdig deze problemen te signaleren en overheden te informeren. Aanvragen zijn grotendeels niet voorspelbaar, vandaar dat dit moeilijk te voorzien is.

4b. Zie antwoord op vraag 1c.

4c. Zie antwoord op vraag 3b.

5. Oplossingen en toekomstperspectief

a. Welke acties worden nú genomen om bedrijven en gezinnen te helpen die op de wachtlijst staan?

b. Hoe gaat het college ervoor zorgen dat Zuid-Holland in de toekomst beter voorbereid is op de stijgende vraag naar elektriciteit?

Antwoord

5a. Huishoudens worden aangesloten en zullen niet op een wachtlijst komen. Voor bedrijven, zie ons antwoord op vraag 2.

5b. In het kader van de aangekondigde netcongestie zal naast de huidige inzet een actieplan netcongestie uitgewerkt en uitgevoerd gaan worden, waarbij ook goede voorbeelden vanuit andere provincies meegenomen worden.

De huidige inzet omvat ook integraal programmeren van het energiesysteem, met als resultaat o.a. een energie-infrastructuurprojectenlijst, waarbij prognoses worden gedaan voor benodigde toekomstige energie-infrastructuur. Voor het pMIEK 2.0 (provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat) wordt een actualisatie en aanvulling gedaan voor de benodigde infrastructuur 2035-2050 en wordt deze benodigde energie-infrastructuur opgenomen als benodigde pMIEK-projecten. Hierover wordt u eind eerste kwartaal geïnformeerd. Samen met netbeheerders en medeoverheden zorgen we ervoor dat deze projecten proactief opgepakt worden om nieuwe netcongestie voor te blijven. Daarnaast zetten we als provincie ook in om het elektriciteitsnet (nog) slimmer te (laten) gebruiken en het elektriciteitsgebruik te verminderen. Zie ook ons antwoord op vraag 1c.

6. Openbaar vervoer en duurzame plannen

- a. Wat betekent dit voor de provinciale ambitie om het openbaar vervoer volledig elektrisch te maken?
b. Zijn er noodplannen om deze ambitie alsnog te realiseren, ondanks de problemen met het stroomnet?

Antwoord

6a. De provinciale ambitie voor een volledig emissievrij openbaar vervoer vanaf 2030 komt niet in gevaar. In de concessies Zuid-Holland Noord en Hoeksche Waard/ Goeree Overflakkee gaan de komende twee jaar (2025-2026) alle bussen zonder uitstoot rijden. In beide concessies speelt netcongestie, waardoor de benodigde stroom niet op elke stallingslocatie beschikbaar is. Beide vervoerders, Qbuzz en Transdev, beschikken over (tijdelijk toe te passen) alternatieven, zoals elders, tussentijds en mobiel laden. Dit heeft negatieve impact op het efficiënt uitvoeren van het openbaar vervoer. De hierdoor veroorzaakte meerkosten worden gedragen door de vervoerders en zijn verrekend in de biedingen.

In de concessie Drechtsteden, Molenlanden en Gorinchem is vooralsnog voldoende stroom beschikbaar, maar voor het vinden van een nieuwe busstalling in Dordrecht als gevolg van de ontwikkeling van Maasterras is de elektriciteitsvoorziening een essentieel element. De provincie is hierover in overleg met de gemeente en de vervoerder. Het elektrificeren van de bestaande stallingen in Alblasserdam en Schelluinen of het vinden van een alternatieve locatie met voldoende elektriciteit is een kwestie die hoog op de agenda van Qbuzz staat.

Overigens heeft een openbaarvervoerbedrijf een energiebehoefte die afwijkt van die van andere grootverbruikers. Bussen worden vooral tussen 21 en 6 uur geladen, als er nog voldoende elektriciteit beschikbaar is. Extra bijladen kan tussen 9 en 15 uur, als er minder bussen op de weg zijn en de vraag naar elektriciteit ook lager is dan op piektijden.

Momenteel is dus nog steeds de ambitie en verwachting dat in 2030 al het provinciale OV elektrisch is, zoals in 2016 is afgesproken in het Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer.

Een voorbeeld van een doorbraak in slim gebruik van elektriciteitsnetten ([Doorbraak in slim gebruik van elektriciteitsnetten: RET mag net beschikbaar stellen voor laadpleinen - RET](#)). Ook gaat de RET de stroomvoorziening van bussen en trams combineren ([Mogelijkheden mobiliteit slim laden auto's en OV](#))

6b Zie antwoord op vraag 3b en 6a.

7. Transparantie

Hoe zorgt het college ervoor dat Provinciale Staten volledig en tijdig op de hoogte blijven van de voortgang?

Gezinnen en bedrijven in Zuid-Holland verdienen duidelijkheid en een betrouwbare energievoorziening. Het volgelopen stroomnet is niet alleen een technisch probleem, maar ook een kwestie van vertrouwen in de overheid. Wij dringen aan op oplossingen. Het college kan nu de regie nemen en onze provincie weer van het slot halen.

Antwoord:

Zoals aangekondigd in onze brief eerder dit jaar m.b.t. ontwikkelingen rondom Netcongestie in Zuid-Holland (kenmerk: PZH-2024-849587362) zullen wij u op de hoogte blijven houden.

Den Haag, 21 januari 2025

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
plv. secretaris, voorzitter,

ir. J.C. van Ginkel MCM

mr. A.W. Kolff